

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de voormalige bibliotheek in Nazareth (Eke)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het collège van burgemeester en schepenen van de gemeente Nazareth, gegeven op 24 oktober 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 10 november 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de voormalige bibliotheek aantoonde;

Overwegende dat de voormalige bibliotheek architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De voormalige bibliotheek in Eke is een zeldzaam voorbeeld van een publiek gebouw, ontworpen door Juliaan Lampens. Sinds de bouw van zijn eigen woning in 1960 ontwierp Lampens in een zeer persoonlijke, minimalistische betonarchitectuur, waardoor hij behoort tot de belangrijkste naoorlogse architecten in Vlaanderen, getuige de grote architectuurprijs van België, die hij in 1995 ontving voor zijn oeuvre. Aan dit oeuvre werden tal van publicaties, nationaal en internationaal, gewijd. In de overzichtswerken over naoorlogse architectuur in België neemt Lampens steevast een belangrijke plaats in.

Het gebruik van geometrische motieven in de voorgevel, de combinatie van onbewerkte en 'eerlijke materialen' als beton, betonsteen, glas en hout (zowel in exterieur als interieur), het aanwenden van de esthetische kwaliteiten van het 'béton brut' en het ontbreken van alle verdere decoratie maken van de bibliotheek een uitzonderlijk en representatief voorbeeld in de internationale architectuurstroming van het 'brutalisme'.

De bibliotheek is een herkenbare bouwsteen in het oeuvre van de architect waarbij eerder ontwikkelde ideeën en concepten worden verfijnd en aan een nieuwe context worden aangepast. Dit maakt van de bibliotheek een representatief voorbeeld binnen het beperkte, uitgevoerde architectonische oeuvre van de ontwerper dat grotendeels bestaat uit woningen. Doordat Lampens *carte-blanche* kreeg voor het ontwerp van de bibliotheek in zijn dorp, kon hij als architect enerzijds zijn vakmanschap tonen en anderzijds een *statement* maken over wat 'moderne' openbare architectuur in die tijd (te weinig) kon zijn. Een terugkerend element in het oeuvre van Lampens is de dualiteit die hij opzoekt tussen transparantie en geslotenheid, tussen de open zichten en de beschuttende betonnen schelp,

tussen het 'in huis halen van het landschap' en het 'creëren van een eigen landschap in huis'. Lampens verbeeldt in het ontwerp van de bibliotheek deze dualiteit op twee manieren; enerzijds in het vooruitstrevende ontwerp van de voorgevel waar de grens tussen binnen en buiten vervaagt en anderzijds in het ontwerp van de gesloten gelijkvloerse verdieping en haar inrichting als intern landschap.

Lampens ontwerpt de bibliotheek als een totaalconcept waarbij exterieur, interieur, aankleding en meubilair zorgvuldig worden ontworpen. Ook de plaatsing van het meubilair in Oregon Pine wordt secuur afgewogen vanuit het idee dat alles 'één beste plaats heeft'. Ondanks de verdwenen losse meubelen, toont het volledige gebouw met aankleding en behoud van het vaste houten meubilair zich als een goed bewaarde getuige van dit totaalconcept. Het geheel heeft bijgevolg een grote ensemblewaarde en getuigt van een grote authenticiteit en een zekere gaafheid, mede doordat de bibliotheek tot 2014 in zijn oorspronkelijk functie bleef bestaan.

Daarenboven is het ontwerp van Lampens voor de voormalige bibliotheek, in een kleine dorpsgemeenschap als Eke, uitzonderlijk en zeldzaam te noemen;

Overwegende dat de voormalige bibliotheek artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De voormalige bibliotheek heeft een grote artistieke waarde die bekomen wordt door enerzijds het originele en vooruitstrevende ontwerp van de 'ontdubbelde' voorgevel en anderzijds door het optimaal benutten van de kwaliteiten van het zuivere materiaalgebruik, zowel in exterieur, interieur als meubelontwerp waardoor het geheel een grote eenheid en ensemblewaarde heeft.

In vergelijking met de andere gebouwen in de straat ontwerpt Lampens voor de bibliotheek geen 'eendimensionale' straatgevel die de lijn van de gevelwand volgt. Dit maakt de voorgevel uniek en zeldzaam in zijn omgeving, maar ook ruimer in Vlaanderen. De voorgevel van de bibliotheek creëert een lacune in de straatwand waar het binnentreden wordt uitgesteld, een semipublieke ruimte waar geen vaste grens is tussen binnen en buiten. Door de gevel te 'ontdubbelen' geeft hij de gevel een sculpturaliteit, opgebouwd uit driehoeken en vierkanten, met een omgekeerde trapvorm bovenaan en onderaan een driehoekige insluiting, waarachter de buitentrap naar de eerste verdieping verscholen zit en waarin op de eerste verdieping, boven de ingang van de bibliotheek, een toiletruimte werd ingebracht.

Lampens gebruikt de esthetische kwaliteiten van het 'béton brut'. Voor het grootste deel van de voor- en achtergevels van de voormalige bibliotheek lopen de bekistingsplanken horizontaal, met uitzondering van de driehoek links onderaan in de voorgevel. Hier lopen de planken evenwijdig met de schuine zijde van de driehoek, waardoor de dynamiek in de gevel verhoogt en de opgaande beweging van de achterliggende trap wordt gesuggereerd. Ter hoogte van het eerste bordes van de buitentrap voorzag Lampens in de linker zijgevel een vensteropening of 'kijkvenster'. Deze opening bood enerzijds een doorzicht naar het kerkplein met de Sint-Amanduskerk en gaf anderzijds een bijzondere lichtinval en schaduwwerking op de 'ontdubbelde' voorgevel en de toegang tot de bibliotheek. Vandaag is deze vensteropening gedicht door de zijgevel van de linkerbuur (woning Vuyge met winkel, Stationsstraat 5a, huidig perceelnummer 719M2). Het open zicht op dit eerste bordes was echter een belangrijk architecturaal en artistiek element in de opbouw, dynamiek en lichtwerking van de voorgevel, zoals ontworpen door Juliaan Lampens.

Ook de volledige inrichting van de voormalige bibliotheek heeft een grote artistieke waarde. Aan de hand van vele schetsen en detailtekeningen zocht Lampens naar de juiste verhoudingen en naar de juiste positie van de vaste en (de ondertussen verdwenen) losse meubelen. In dit alles staat het totaalconcept, zoals besproken bij de architecturale waarde, centraal en zoekt de ontwerper in het gebruik van zuivere materialen, lichtinval en aankleding naar een aangename, overzichtelijke en warme landschappelijkheid in het gebouw,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit

van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

De voormalige bibliotheek met inbegrip van de binnentuin, de garage en de vrije doorrit gelegen aan de rechterzijde van het gebouw, Steenweg 88, Nazareth (Eke), bekend ten kadaster Nazareth, 2de afdeling, sectie A, perceelnummer 719Y.

De voorlopige beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° artistieke waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De voormalige bibliotheek in brutalistische stijl is twee bouwlagen hoog en heeft een plat dak. De halfopen bebouwing heeft een vrije doorrit aan de rechterzijde naar de achtergelegen garage, die in eenzelfde stijl is opgetrokken als het hoofdgebouw. De doorrit is bedekt met grijs grind.

In vergelijking met de andere gebouwen in de straat ontwerpt Lampens voor de bibliotheek geen 'eendimensionale' straatgevel die de lijn van de gevelwand volgt. De voorgevel van de bibliotheek creëert daarentegen een lacune in de straatwand waar het binnentreden wordt uitgesteld, een semipublieke ruimte waar geen vaste grens is tussen binnen en buiten. Door de gevel te 'ontdubbelen' geeft hij de gevel een sculpturaliteit, opgebouwd uit driehoeken en vierkanten, met een omgekeerde trapvorm bovenaan en onderaan een driehoekige insluiting, waarachter de buitentrap naar de eerste verdieping verscholen zit en waarin op de eerste verdieping, boven de ingang van de bibliotheek, een toiletruimte werd ingebracht. Op een foto, te dateren tussen 1971 en 1973, is bovendien ook te zien dat de gevel als het ware los staat van de rest van het gebouw. Een lange, smalle, verticale spleet in de linker zijgevel, scheidt de kop van het gebouw van het lichaam. Vandaag is dit ook nog te zien ter hoogte van het eerste bordes van de buitentrap.

Het materiaalgebruik van de bibliotheek, en zeker van de voorgevel, is de ultieme uiting van het minimalistische brutalisme van Juliaan Lampens. De voorgevel is volledig opgetrokken in gewapend beton, met een 'béton brut'-afwerking waarbij in het ter plaatse gestorte beton de afdrucken van de houten bekisting zichtbaar blijven, wat een esthetisch effect geeft. Alle verdere decoratie is afwezig. De esthetische kwaliteiten van het 'béton brut' weet Lampens goed te gebruiken. Voor het grootste deel van de voorgevel lopen de bekistingsplanken horizontaal, met uitzondering van de driehoek links onderaan. Hier lopen de planken evenwijdig met de schuine zijde van de driehoek, waardoor de dynamiek in de gevel verhoogt en de opgaande beweging van de achterliggende trap wordt gesuggereerd.

De gevel doorbreekt niet alleen de conventionele oplossingen inzake gevelopbouw en materiaalgebruik, maar ook inzake gevelopeningen is dit ontwerp vooruitstrevend te noemen. Ter hoogte van het eerste bordes van de buitentrap maakt Lampens in de linker zijgevel een vensteropening. Deze opening biedt enerzijds een doorzicht naar het kerkplein met de Sint-Amanduskerk en geeft anderzijds een bijzondere lichtinval en schaduwwerking op de 'ontdubbelde' voorgevel en de toegang tot de bibliotheek uiterst rechts. Vandaag is deze vensteropening gedicht door de zijgevel van de linkerbuur (woning Vuyge met winkel, Stationsstraat 5a, huidig perceelnummer 719M2). Door het dichten van het zicht op dit eerste bordes is een belangrijk architecturaal en artistiek element in de opbouw, dynamiek en lichtwerking van de voorgevel, zoals ontworpen door Juliaan Lampens, teniet gedaan.

De toegang tot de bibliotheek, uiterst rechts in de gevel, is een dubbele deuropening, ingevuld met een glazen 'securit deur' in getemperd spiegelglas. De deurknop bestaat uit twee halve, houten bollen met twee gaten als handvat. Het ontwerp van de twee halve bollen is een latere

toevoeging, eveneens ontworpen door Lampens. De oorspronkelijke deurknoppen bestonden uit een volledige bol aan elke zijde van de deur, dus twee bollen per deurhelft. De bolvormige deurknop (in volledige en in halve vorm) werd voor het eerst ontworpen voor de bibliotheek in Eke en later in een meer ontwikkelde en verfijnde vorm toegepast in andere ontwerpen. Links van de toegang tot de bibliotheek bevindt zich een eenvoudige, enkele deur. Deze witgeschilderde, houten deur geeft toegang tot een half ondergrondse kelder. De toegang tot het voormalige jeugdlokaal bevindt zich op de eerste verdieping, ter hoogte van de toegang tot de bibliotheek. Deze toegang is enkel bereikbaar via de buitentrapp in de ontdubbelde voorgevel. Tegenover de toegang tot de jeugdclub bevindt zich een toiletruimte. De gang tussen jeugdclub en toiletruimte wordt verlicht door een cirkelvormige plafondopening met licht verheven omranding en voorzien van een koepel waarlangs daglicht binnenvalt.

De lange, grotendeels blinde zijgevels zijn opgetrokken uit betonsteen. De vrijstaande rechterzijgevel is ter hoogte van de inkom van de bibliotheek doorbroken met een enkel, smal, rechthoekig venster, ingevuld met een vast raam van 'Thermopane' dubbel glas geplaatst in een houten omkadering. De houten omkadering is rechtstreeks in de beton geplaatst zodat het houten profiel bijna niet zichtbaar is.

De achtergevel is eveneens opgetrokken in ruw zichtbeton of 'béton brut' met horizontale bekistingsafdrukken. Zowel op de gelijkvloerse als op de eerste verdieping wordt de achtergevel doorbroken door hoge rechthoekige vensteropeningen, over de volledige breedte van de achtergevel. Op de gelijkvloerse verdieping is de opening ingevuld met een houten schuifraam uit Afzelia dat vanuit de voormalige bibliotheek toegang verleent tot de binnentuin. Op de eerste verdieping is er een vensteropening voorzien over de volledige breedte van het gebouw, aan de linkerzijde ingevuld met een vast raam, rechtstreeks in de gevel geplaatst, en aan de rechterzijde voorzien van een houten schuifraam in Afzelia. Dit schuifraam geeft toegang tot het platte dak van de bibliotheek dat ontworpen werd als dakterras maar nooit zo werd ingericht. Net als bij de zijgevel werden de vensteropeningen ingevuld met 'Thermopane' dubbel glas. Tussen het vaste raam en het schuifraam werd over de volledige hoogte van de vensteropening een verticaal stalen I-profiel geplaatst. De achtergevel wordt ter hoogte van de eerste verdieping, boven het venster, doorbroken door een grote ronde, betonnen buis waarlangs het regenwater via een deels bewaarde stalen ketting naar beneden loopt.

De inrichting van de voormalige bibliotheek op de gelijkvloerse verdieping voldoet volledig aan de principes van Juliaan Lampens: met 'brute' materialen als beton, glas en hout kleedt de architect de ruimte aan, overvloedige details worden geweerd. Lampens maakt hierbij gebruik van een 'Bekleidingsprincipe' waarbij de structuur zich onderscheidt van haar bekleding, waarbij dragende en gedragen materialen zich onderscheiden. De lange, blinde zijmuren van de bibliotheek zijn naakt gebleven waardoor de ruwe betonsteen zonder afwerkingslaag zichtbaar is gebleven. De korte uiteinden van de zaal (de voor- en achtergevel) werden in één doorgaande beweging, samen met het plafond, bekleed met houten planken van Rode Noorse Den. De hoeken die de overgang vormen tussen plafond en muren werden door de beplanking afgerond. De planken worden met elkaar verbonden door tand en groef en zijn onzichtbaar genageld.

Vijf cirkelvormige koepels verlichten de voormalige bibliotheek en leeszaal. Waar het plaatsen van koepels niet mogelijk is omwille van de bovenliggende verdieping, voorziet Lampens op strategische plaatsen, zoals boven de uitleenbalie, een veelheid aan plafondlichtjes zonder armatuur. In totaal worden 47 lichtpunten geplaatst.

De vloer is aan de rechterzijde, onder de boekenplanken, over bijna de volledige zijmuur, voorzien van verwarmingsconvectoren in de grond. De convectoren worden gelijk met de vloerafwerking afgedekt met convectoerroosters in geanodiseerde aluminium.

Lampens' ontwerp voor de bibliotheek is een totaalconcept; naast het exterieur en het interieur is ook het meubilair allemaal door hem ontworpen. Tegen concepten als 'verplaatsbaarheid' en 'polyvalentie' en vanuit de gedachte dat alles maar 'één beste plaats'

heeft, ontwerpt Lampens ook voor de bibliotheek hoofdzakelijk vast meubilair. Als materiaal gebruikt hij de houtsoort Oregon Pine. Kenmerkend zijn de duidelijke groeiringen die zich, afhankelijk van de zaagrichting, tonen als duidelijk onderscheiden, fijne lijnen of fraaie vlammentekeningen.

Een eerste belangrijk meubel in de bibliotheek is de vaste, houten uitleenbalie. Lampens plaatst de balie vooraan de bibliotheek, vlak bij de ingang, zodat de bibliothecaris een goed zicht heeft op zowel de in- en uitgang als op de bibliotheek. Het enorme meubel is opgebouwd uit drie grote balken en een kast, die stapsgewijs boven en onder elkaar lijken te zweven. In realiteit zijn ze met de vloer en met elkaar verankerd door stukken stalen liggers met I-profiel ('poutrel'). De laagste balk plaatst Lampens evenwijdig met de linkerzijmuur en wordt gebruikt als legplank voor de bibliothecaris of zitbank voor de bezoeker. De middelste balk staat loodrecht op de laagste en de hoogste balk en dient als bureau voor de bibliothecaris. Deze is dan ook breder dan de twee andere. De derde balk is de hoogste balk en is parallel aan de rechterzijmuur. Deze balk wordt doorbroken door zes vakken die op maat werden gemaakt voor het catalogiseren van de steekkaarten van de bibliotheek. Elk vak werd oorspronkelijk afgesloten met een houten, in het vlak passend deksel dat met twee scharnieren aan de zijde van de bibliothecaris opendraait. De gesloten deksels steunen op een in het vak passend, houten doosje, in twee gedeeld en perfect op maat gemaakt van de steekkaarten, die onderaan met een metalen staaf bijeen werden gehouden. De zes vakken zijn vandaag nog aanwezig, maar de deksels zijn verdwenen. Deze laatste balk steunt vervolgens op een balkvormige, langwerpige kast zonder poten, met een legplank en afgesloten door twee schuifdeuren. De kast staat evenwijdig met de voorgevel en het bureau van de bibliothecaris. Als handvat voorziet Lampens op het rechtse uiteinde van elke kastdeur een ronde uitsparing.

Een tweede meubel is de toiletruimte, ontworpen als een vrijstaand, houten volume met houten plafond waarin een klein, rond verluchtingsgaatje is uitgespaard. Dit volume plant Lampens in tussen de voorgevel en de achterwand van de kast van de uitleenbalie. Het volume is aan de gesloten zijde (aan de kant van de ingang van de bibliotheek) afgerond. Aan de andere zijde wordt de toiletruimte afgesloten met een houten deur.

Een derde groep vaste meubelen zijn de boekenplanken die Lampens tegen de lange, gesloten zijwanden van betonsteen plaatst. In de bibliotheek van Eke is elke boekenplank opgebouwd uit twee aan elkaar bevestigde planken in Oregon Pine. Lampens bepaalt dat elke boekenplank een andere lengte en een ander start- en eindpunt heeft, waardoor het geheel niet statisch en eerder speels overkomt. Dit oorspronkelijke concept is nog zichtbaar op oude foto's en nog deels bewaard in de boekenplanken tegen de linkerzijwand van de ruimte rechts achteraan.

Om de boeken te ordenen, ontwerpt Lampens ook twee systemen van boekensteunen die beide een wezenlijk onderdeel uitmaken van de boekenrekken en daar onlosmakelijk mee verbonden zijn. Een eerste systeem bestaat uit metalen staven die passen in een gefreesde gleuf aan de onderzijde van de bovenliggende boekenplank. Een tweede systeem zijn de vrij zware, houten blokken met schuine zijde. Zoals te zien is op oude foto's moeten de steunen volgens het concept van Lampens met de korte zijde naar onder worden geplaatst, waardoor de zware steunen een beetje lijken te zweven. Dit ontwerp leunt aan bij de gekende ontwerpen van Lampens voor de zitkrukjes en tafels. De meeste boekensteunen zijn vandaag echter op hun kop geplaatst en werden, hoewel oorspronkelijk fysiek verplaatsbaar, vastgemaakt aan de boekenplanken tegen de rechter zijmuur.

Een vierde groep vaste meubelen zijn de kapstokken. Lampens ontwerpt voor de bibliotheek als kapstok een eenvoudig, rond staafje dat in de houten bekleding van de muur wordt ingewerkt. De 18 kapstokken zijn zowel in de muur aan de zijde van de voorgevel (links en rechts van het toiletmeubel) als aan de zijde van de achtergevel (hier op twee verschillende hoogtes voor volwassenen en kinderen) ingewerkt. Vandaag zijn er nog zes kapstokken bewaard.

De muren van de eerste verdieping zijn net als de gelijkvloerse verdieping deels opgetrokken in 'béton brut' (voor- en achtergevel) en betonsteen (blinde zijgevels).

De vloer is bedekt met linoleum in een roze/bruine kleur. Vermoedelijk is dit nog de oorspronkelijke linoleum die in 1972 geplaatst werd.

Tegen de oostelijke gevel van de jeugdclub zijn vandaag enkele verwarmingselementen met houten omkasting geïnstalleerd. Het is echter niet duidelijk of deze elementen origineel zijn of niet. De houten omkasting is alleszins geen ontwerp van Lampens.

Het toilet op de eerste verdieping bevindt zich in de 'ontdubbelde' voorgevel, tegenover de ingang van de voormalige jeugdclub. Het betreft een eenvoudige, rechthoekige toiletruimte. Het plafond van het toilet toont nog zijn originele afwerking in onbehandelde 'béton brut'. De vloer is bekleed met een gele linoleum.

Aansluitend op de voormalige leeszaal bevindt zich een kleine, omsloten binnentuin. De zijmuren zijn opgetrokken uit betonsteen (de linkerzijmuur is een vrijstaande muur en de rechterzijmuur is de zijmuur van de leeszaal). De achterste tuinwand is een betonnen muur met zitbank, beide in één stuk gegoten.

De grond van de buitenruimte is deels verhard met beton, deels bedekt met grote keien in een overwegend bruine en grijze kleur, die ook in het beton werden verwerkt. Het beton werd naar ontwerp van Lampens over zijn volledige lengte, aan de linkerkant van de binnentuin, in afgeronde vormen gegoten. In deze binnentuin staat in het midden aan de rechterzijde een taxusstruik.

De garage met ruimte voor de centrale verwarming werd in eenzelfde stijl als het hoofdgebouw ontworpen en omvat een eenlaagse bijbouw onder een plat dak, voorzien van een hoge, ronde, betonnen schouw van de centrale verwarming. De garage sluit met haar linker zijmuur aan op de rechter zijmuur van de leeszaal. De voorgevel is grotendeels opgetrokken uit ruw zichtbeton, de zijmuren en de achtergevel zijn opgetrokken uit betonsteen.

De voorgevel wordt doorbroken door een rechthoekige garagepoort ingevuld met vierdelige houten poort, opgebouwd uit verticaal geplaatste planchetten. De garage heeft in de zijmuren geen vensters, maar wordt van daglicht voorzien door een ronde dakopening, afgesloten met een koepel.

Het interieur van de garage is eenvoudig en toont dezelfde materialen als het exterieur. De brede betonnen schouw loopt in het interieur door tot op de grond om aan de achterzijde verbinding te maken met de verwarmingsketel.

Art. 3. §1. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° de voormalige bibliotheek met vast meubilair, de besloten binnentuin met betonnen zitbank, de garage en de vrije doorrit aan de rechterzijde van het hoofdgebouw vormen een herkenbaar en onlosmakelijk geheel. Elke beheersdaad moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Dit vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen;
- 3° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal, volumewerking, materiaalgebruik en afwerking. De architecturale eigenheid van de brutalistische architectuur, zijnde het gebruik van ruwe, onafgewerkte materialen als ruw zichtbeton en cementsteen die door de architect specifiek werden gekozen omwille van hun uitzicht, kleur en textuur, dient gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven. Ook het behoud van de vormgeving en invulling van de venster- en deuropeningen staat voorop. Het behoud van het oorspronkelijke schrijnwerk geniet de voorkeur. Indien behoud of herstel niet meer mogelijk is, dient vervanging te gebeuren door dezelfde of duurzamere houtsoorten of materialen en naar oorspronkelijk model;
- 4° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de open planindeling als ook de interieurafwerking en gebruikte materialen zoals beschreven in de erfgoedelementen en -kenmerken. Ook hier dient de eigenheid van de brutalistische

- architectuur, te zien in onder meer de onbeschilderde wanden en de doorlopende houten plafondafwerking, gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven;
- 5° met betrekking tot het vaste meubilair beoogt de bescherming het behoud van het vrijstaande toiletvolume, de uitleenbalie met kast, de ingewerkte kapstokken en een representatief deel van de boekenplanken met de twee types boekensteunen, alle gelegen op de gelijkvloerse verdieping. Het meubilair kenmerkt zich door de houten uitvoering in oregon pine waarbij de kenmerkende houtnerven en vlammotieven zichtbaar zijn gebleven. De vaste meubelen op de eerste verdieping zijn een latere toevoeging en zijn een aanpassing van het oorspronkelijke ontwerp dat nooit werd uitgevoerd. Zij doen geen afbreuk aan de erfgoedwaarden. Het behoud is echter niet vereist en verwijdering of vervanging is mogelijk;
- 6° op de gelijkvloerse en eerste verdieping van de voormalige bibliotheek werden een aantal wijzigingen uitgevoerd aan het interieur, die afbreuk doen aan het oorspronkelijke concept zoals ontworpen door architect Lampens. Het is wenselijk dat deze latere aanpassingen worden verwijderd of op een betere manier worden geïntegreerd in het geheel. Het betreft onder andere:
- a) de uitgevoerde werken aan de elektriciteit die via kabelgoten over de uitleenbalie, het toilet en de muren van de gelijkvloerse verdieping lopen, worden best verwijderd of beter geïntegreerd;
  - b) als de vloer op de gelijkvloerse verdieping vervangen wordt, is het wenselijk om de oorspronkelijke vloerbedekking te reconstrueren die volgens archiefdocumenten en oude foto's een vast tapijt in geknoopte sisal was;
  - c) het plafond van de eerste verdieping en de muren van het toilet op deze verdieping waren volgens het oorspronkelijke concept afgewerkt met een houten beplanking van Rode Noorse Den, het is wenselijk deze afwerking terug te brengen;
  - d) de lampen in de lichtarmaturen van de gelijkvloerse verdieping worden bij voorkeur volgens oorspronkelijk concept vervangen door (gloeilampen met een platgedrukte bol);
  - e) de later verlengde boekenplanken worden best terug ingekort tot hun oorspronkelijke lengte zodat de speelse wisselwerking van de planken met elk een eigen start- en eindpunt terug zichtbaar is;
  - f) bij herstel van de regenafvoer via de grote betonnen buis die uitsteekt op het platte dak is het wenselijk de later ingeschoven regenafvoer beter in te werken of wordt deze ingeschoven regenafvoer best verwijderd. Ook de ketting die diende om het water naar beneden te begeleiden, kan terug worden verlengd;
  - g) de later aangebrachte metalen handgreep op de houten deurknop van de toegangsdeur naar de gelijkvloerse verdieping wordt best verwijderd;
  - h) in de binnentuin mag de Bangkirai-beplanking van de zitbank worden verwijderd opdat de zitbank die in één stuk is gegoten met de achterwand van de binnentuin terug duidelijk afleesbaar is;
  - i) de roofing-dakbedekking werd niet herlegd volgens de principes van architect Lampens. Het is wenselijk om de later toegevoegde opstanden bij vervanging van de dakbedekking te verwijderen en de roofing terug volgens het concept van Lampens te laten eindigen op het uiteinde van de betonstenen of van het gewapende beton;
- 7° indien de naastgelegen woning aan de linkerkant (woning Vuyge met winkel, Stationsstraat 5a, huidig perceelnummer 719M2) (deels) gesloopt zou worden, is het wenselijk dat bij een nieuwe opbouw de bouwlijn naar achter wordt geschoven zodat het kijkvenster dat Lampens voorzag ter hoogte van het eerste bordes van de buitentrappet terug geopend kan worden.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, bliksem, diefstal, vandalisme, wind of water;

- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. §1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van het dakvolume, de dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, koepels, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekend gemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
  - d) het wijzigen van de aanleg en materialiteit van de binnenkoer;
  - e) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen.

§2. Voor het interieur van het monument:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, wandbekledingen, binnenschrijnwerk, inclusief de lambriseringen, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 6° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 7° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 8° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

23 DEC. 2016

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS